

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาประสบการณ์ของญาติในการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกเพื่อการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤตมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรยายและอธิบายความหมายของภูมิปัญญาตะวันออกที่ญาติผู้ป่วยเลือกใช้ในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤต ชนิดของภูมิปัญญาตะวันออกที่เลือกใช้ ปัจจัยที่เลือกใช้ภูมิปัญญาตะวันออก ผลของการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก และปัญหา/อุปสรรคของการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก รวมถึงปัจจัยส่งเสริมในการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤต โดยทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 11 ราย จากญาติผู้ป่วยวิกฤตในโรงพยาบาลของรัฐบาลและ หรือโรงพยาบาลของเอกชนในจังหวัดสงขลา ทั้งหอผู้ป่วยสามัญ และ/หรือหอผู้ป่วยหนัก และผู้ให้ข้อมูลต้องมีประสบการณ์ในการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกเพื่อการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤตเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 สัปดาห์ และหรือผู้ที่มีประสบการณ์นั้น ๆ ผ่านพ้นไปแล้วเป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่บุคคลทั่วไปจะสามารถจำรายละเอียดต่าง ๆ ในภาวะวิกฤตได้ เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2547 โดยทำการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูล จนเกิดความไว้วางใจ และทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พร้อมทั้งทำการบันทึกเทปขณะสัมภาษณ์เพื่อได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และจัดบันทึกภาคสนามทันทีที่สัมภาษณ์เสร็จสิ้นในแต่ละวัน ทำการตรวจสอบความตรงของข้อมูลทั้งในระหว่างการสัมภาษณ์ และเมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ เพิ่มความเชื่อมั่นของข้อมูลโดยประยุกต์ใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลเชิงคุณภาพตามแนวคิดของ ลินคอล์น และ กูบา (Lincoln & Guba, 1985) วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดโดยประยุกต์ใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาของแวนแมนแนน (Van Manen, 1990) ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความหมายของภูมิปัญญาตะวันออกที่ใช้ในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤต

ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาตะวันออกที่เลือกใช้ในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤตใน 3 ลักษณะ คือ 1. สิ่งี่ช่วยเสริมผลในการรักษา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายถึงความหมายของสิ่งดังกล่าวใน 2 ลักษณะ คือ 1) เป็นการปิดเป่าเคราะห์ออกไป และ 2) เป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับเจ้ากรรมนายเวรเพื่อขอโศกกรรมต่อกัน 2. สิ่งี่เสริมสร้างความหวัง โดยผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่ภูมิปัญญาตะวันออกที่นำมาปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งี่ทำไปไม่เสียหาย เพื่อช่วยผู้ป่วยได้อีกทาง และ 3. สิ่งี่ใช้เพื่อการบำบัดเยียวยาทางด้านจิตใจและจิตวิญญาณ ประกอบด้วย 2 ความหมาย

ย่อยคือ 1) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพบูชา และ 2) คือไสยศาสตร์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าเป็นความเชื่อที่มีมาแต่โบราณ

2. ภูมิปัญญาตะวันออกที่เลือกใช้ในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤต

ผลการศึกษาพบว่าชนิดของภูมิปัญญาตะวันออกที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกใช้ในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤตครั้งนี้ประกอบด้วยการปฏิบัติ 7 ลักษณะ คือ 1. นำสิ่งซึ่งเป็นตัวกลางที่ถ่ายทอดพลังอำนาจการเยียวยา จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไปสู่ผู้ป่วย ซึ่งประกอบด้วย 5 ลักษณะ คือ 1) การอ่านบทคัมภีร์หรือสวดภาวนา 2) การใช้มนต์ 3) พระพุทธรูป 4) ผ้ายันต์ และ 5) เครื่องรางของขลัง 2. การทำบุญ ใน 2 ลักษณะ คือ การถวายสังฆทาน และบวชของลูกหลาน 3. การดูดวงชะตา 4. การบนบานสานกล่าว 5. การนวด 6. การทำสมาธิ และ 7. การใช้สมุนไพร

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้ภูมิปัญญาตะวันออกในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤต

สิ่งที่เป็นปัจจัยส่งเสริมในการเลือกใช้ภูมิปัญญาตะวันออกในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤต ประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1. อิทธิพลของความเชื่อความศรัทธาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย 1) เชื่อและความศรัทธาในพุทธคุณ หรืออำนาจดลบันดาลของพระ/พระเจ้า และ 2) เชื่อว่าสาเหตุของความเจ็บป่วยเกิดจากไสยศาสตร์ 2. อิทธิพลความเชื่อของคนรอบข้าง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลรับรู้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) ญาติ ๆ แสดงความห่วงใย และเสาะหามาให้ และ 2) การบอกกล่าวหรือให้ข้อมูลของคนรอบข้างนำไปสู่การตัดสินใจ 3. ความหวังต่อผลด้านการรักษา ใน 3 ลักษณะ คือ 1) อยากให้ผู้ป่วยหายจากการเจ็บป่วย 2) อยากให้ ผู้ป่วยตายอย่างสงบ และ 3) อยากให้ผู้ป่วยนอนหลับ ไม่ฝันร้าย 4. ประสบการณ์ตรงในการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก

4. ผลของการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤต

ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลรับรู้ผลลัพธ์ของการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤตใน 3 ด้าน คือ 1. ภาวะผู้ป่วยสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ 1) อากาศทางกายได้รับการเยียวยา ส่งผลให้ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นอย่างสังเกตเห็นได้ และบางรายมีอาการทรงๆ ไม่เปลี่ยนแปลง และ 2) จิตใจผู้ป่วยสงบ ผ่อนคลาย 2. ญาติสบายใจ และ 3. เกิดกำลังใจทั้งเขาและเรา (ผู้ป่วยและญาติ)

5. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤต

ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลรับรู้ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกเพื่อการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤตใน 3 ลักษณะ คือ 1. ความไม่ปลอดภัยต่อผู้ป่วยจากข้อจำกัดที่มีอยู่ ซึ่งประกอบด้วยข้อจำกัดของผู้ป่วย ที่มีอาการไม่คงที่ ควบคุมยาก และไม่สามารถให้ความร่วมมือในการปฏิบัติได้เพราะระดับความรู้สึกตัวเปลี่ยนแปลง และข้อจำกัดของสิ่งแวดล้อม คือสถานที่ ที่

มีคนพลุกพล่าน และช่วงเวลาในการปฏิบัติการพยาบาลของบุคลากร ไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาในการปฏิบัติภูมิปัญญาตะวันออก 2.ระยะทางไกล ซึ่งปัญหาและอุปสรรคภายใต้ข้อจำกัดของระยะทางไกลประกอบด้วย 2 ลักษณะคือ 1) ไม่สะดวกในการนำมามาใช้ และ 2) ค่าใช้จ่ายสูง และ 3. อยากรนำมาใช้แต่ไม่กล้า เพราะกลัวขัดแย้งกับแพทย์ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้การปฏิบัติภูมิปัญญาตะวันออกได้อย่างสะดวกและได้ผลดีขึ้น จากการศึกษาที่ได้รับอนุญาตจากแพทย์พยาบาล ได้รับความเข้าใจ และให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาประสบการณ์ของญาติในการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกเพื่อการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤตครั้งนี้ ทำให้เข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์และความต้องการของญาติผู้ป่วยวิกฤตในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤตด้วยแนวทางอื่น ๆ นอกเหนือจากการรักษาของแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาตะวันออกที่มีมานาน และอาจจะมีวิธีการหรือแนวทางการใช้ที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด จากญาติผู้ป่วยวิกฤตในโรงพยาบาลของรัฐบาลและเอกชนในจังหวัดสงขลา และเนื่องจากในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยคือ โรงพยาบาลสงขลา นครินทร์ ซึ่งเป็นศูนย์กลางโรงพยาบาลของภาคใต้ รับคนไข้ทั่วทั้งภาคใต้ ทำให้ได้ผู้ให้ข้อมูลที่มีความหลากหลายในภูมิปัญญา รวมถึงความเชื่อและวัฒนธรรม ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการดูแล และให้การพยาบาลที่สอดคล้องกับความต้องการและความเชื่อของผู้ป่วยวิกฤต และญาติเพื่อให้เกิดการพยาบาลที่เป็นองค์รวมมากยิ่งขึ้น และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ดังนี้

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

1. ผลการศึกษาพบว่าญาติผู้ป่วยวิกฤตรับรู้ถึงความสำคัญของการดูแลด้านจิตใจของผู้ป่วยว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้อาการเจ็บป่วยด้านร่างกายดีขึ้นได้ ซึ่งการปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมด้านจิตใจนั้นเป็นการปฏิบัติตามแนวทางภูมิปัญญาตะวันออก ในรูปของพิธีกรรมทางศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นพยาบาลควรเข้าใจความเชื่อและวัฒนธรรมของผู้ป่วย ตระหนักและเห็นความสำคัญในการสนับสนุนให้ญาติผู้ป่วยวิกฤตได้ปฏิบัติเพื่อการตอบสนองในด้านจิตใจทั้งของผู้ป่วยและญาติ

2. ในช่วงที่ผู้ป่วยอยู่ในภาวะวิกฤต พยาบาลควรชี้แจงแก่ญาติถึงขอบเขต และสิ่งที่สามารถนำมาปฏิบัติเพื่อการบำบัดเยียวตามแนวความเชื่อ เพื่อลดความกลัวและความวิตกกังวลของผู้ป่วยและญาติ สามารถนำมาปฏิบัติได้สะดวกยิ่งขึ้น และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามแนวภูมิปัญญาตะวันออกเพื่อการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในช่วงที่ญาติไม่อยู่พร้อมทั้งให้ความมั่นใจแก่ญาติ

3. ควรยืดหยุ่นกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ญาติได้ปฏิบัติภูมิปัญญาตะวันออกในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤตได้อย่างสะดวก และเหมาะสม โดยเฉพาะผู้ป่วยระยะสุดท้าย หรือใกล้ตาย เพื่อส่งเสริมด้านจิตใจและจิตวิญญาณของผู้ป่วย และญาติ

4. นำผลการศึกษาวิจัยมาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการพยาบาลตามแนวภูมิปัญญาตะวันออก เพื่อสร้างเป็นมาตรฐานการพยาบาลต่อไป

ด้านการศึกษาและการวิจัย

1. นำผลการศึกษาวิจัยที่ได้จากประสบการณ์จริงของญาติผู้ป่วยวิกฤตในการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกเพื่อการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤตเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเพื่อศึกษาความต้องการและการตอบสนองทางด้านการส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวภูมิปัญญาตะวันออกของผู้ป่วยวิกฤต และญาติต่อไป

2. ทำการศึกษาเพื่อหาแบบประเมินความต้องการของญาติในการได้ปฏิบัติตามแนวภูมิปัญญาตะวันออกเพื่อการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤต เพื่อให้การดูแลผู้ป่วยที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

3. ทำการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อเปรียบเทียบถึงการรับรู้การตอบสนองความต้องการด้านการปฏิบัติตามแนวภูมิปัญญาตะวันออกของพยาบาลผู้ดูแล และญาติผู้ป่วยวิกฤต

4. ควรจัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาตะวันออกในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วย ในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจกระบวนการและหลักการของการบำบัดเยียวยา เป็นการปลูกฝังให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการให้การพยาบาลที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ

ด้านการบริหารการพยาบาล

1. นำผลการศึกษาวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างเป็นแบบประเมินความต้องการ การปฏิบัติเพื่อการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤตตามแนวภูมิปัญญาตะวันออก

2. เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อตอบสนองความ

ต้องการของผู้ป่วยวิกฤตและญาติในการปฏิบัติตามแนวความเชื่อ ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาตะวันออกในการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยวิกฤต

3. เป็นผู้นำในการให้การพยาบาลเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวความเชื่อของผู้ป่วยวิกฤต และญาติ ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมด้านจิตใจของผู้ป่วยและญาติ
4. จัดอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการบำบัดเยียวยาผู้ป่วยด้วยภูมิปัญญาตะวันออกให้แก่บุคลากรในทีมสุขภาพ